

Jellie Schippers en Myriam Van Gucht in gesprek over hun nieuwe locatievoorstelling *Molman*

Schippers&VanGucht timmert nu bijna 10 jaar aan de weg. Het makers duo is inmiddels geëvolueerd tot een creatief bureau dat naast de oprichters - theatermaker Jellie Schippers en scenograaf Myriam Van Gucht - bestaat uit Florain Verheijen (vormgever/producent) en Dorine Cremers (dramaturg/algemene zaken). Schippers&VanGucht heeft al verschillende voorstellingen op haar palmares staan. Kenmerkend aan die voorstellingen is dat het vaak theatrale portretten zijn, die worden verteld in een opvallend vormgegeven wereld en binnen speciaal voor dit verhaal ontworpen installaties. Voor Molman trok Schippers&VanGucht zich deze keer terug in twee op elkaar gestapelde zeecontainers.

Hoe is het idee rond Molman ontstaan?

J: Het is het allemaal begonnen met een verhaal uit *Weduwe voor een dag*, een boek van John Irving. Hierin komt een kinderboekenschrijver voor die te enge verhalen voor kinderen schrijft waarvan de volwassenen menen dat die niet geschikt zijn voor kinderen, maar waar de kinderen stiekem van zitten te smullen. Dit verhaal zette ons aan om een voorstelling over angst(en) te maken. Daarnaast stuitte Myriam op “the well to hell hoax” naar aanleiding van het superdiepe boorgat van Kola (zie https://en.wikipedia.org/wiki/Kola_Superdeep_Borehole). Met deze twee invalshoeken zijn we aan het werk gegaan. We hebben een vormconcept bedacht en een storyboard gemaakt van 10 handelingen die in het verhaal verwerkt moesten worden.

M: Nog een belangrijke lijn die we zeker in het verhaal wilden verwerken, was dat angst moed genereert. We willen het weliswaar over angst hebben, maar wel vanuit een positieve gedachte. Het is belangrijk dat een kind weet wat angst is en dat je dat gevoel via moed kan overwinnen.

M: Kinderen moeten in hun leven risico's durven nemen om te groeien en uiteindelijk een volwaardig mens te worden.

J: Daarnaast willen we aankaarten waarom angst binnen onze samenleving zoveel nadruk en plek heeft gekregen.

Hoe zijn jullie bij schrijfster Hanneke Paauwe terecht gekomen?

J: We hebben al eerder met haar gewerkt en wat ons in haar aanspreekt is dat zij in haar schrijfwerk en in haar eigen (jeugd)theatervoorstellingen gevaarlijk durft te zijn. Haar taal is ritmisch en poëtisch en in haar verhalen, die zowel een mystiek als een rauw kantje hebben, schuwt ze het gevaar niet. Het was natuurlijk een vrij dwingende vraag van ons om op basis van alle bovengenoemde elementen een monoloog te schrijven. Toch was Hanneke eigenwijs genoeg om tegenover ons concept haar eigen wereld te zetten en ze heeft het verhaal voorbij de anekdote gehaald..

M: Dat Molman zijn hele leven lang op zoek is naar zijn moeder is overigens een verhaallijn die Hanneke eraan heeft toegevoegd.

Waar gaat Molman over?

M: *Molman* vertelt het verhaal over een man die gevonden is in de oksel van een boom. Hij is ooit achtergelaten door zijn moeder met een briefje waarop “hou van mij” stond. Hij is nooit echt door iemand geaccepteerd, omdat hij er zonderling uitziet. Zo heeft hij

veel te lange vingers en nagels, maar daar kan hij wel zeer goed mee graven. Zijn bijzondere graaftalent wordt opgemerkt door de *Interdepartementale wetenschappelijke raad voor de studie van superdiep boren* (I.W.R.S.B.A.S.B). Dit is een Russische geheime dienst die al jaren in Kola bezig is een gat te boren om de middelste kern van de aarde te bereiken. Dit is vooralsnog niet gelukt daar techniekers en wetenschappers zijn afgeschrikt door iets onheilspellends. Een aantal jaren geleden hoorden zij tijdens graafwerkzaamheden allerlei angstkreten en sindsdien durft niemand meer naar beneden te gaan. Omdat Molman nergens bang voor is, heeft de I.W.R.S.B.A.S.B zijn hulp ingeroepen om te controleren of er binnen in onze aardkost angststromen zitten en of het mogelijk is die te beheren. Uiteindelijk ontdekt Molman de bron waar alle angststromen in samenvloeien en hij wordt er bewaker, verdeler en distributeur van. Op aanvraag van de leverancier, graaft hij kanalen naar alle kanten van de wereld en zaait zo "angst op bestelling". Wie angst kan zaaien, beheerst zijn medemens. Molman ziet dit tevens als een mogelijkheid wraak te nemen op de mensen die hem hebben afgewezen. Tot zover het verhaal en meer wil ik er niet over kwijt.

Maar wie is Molman nu echt?

J: Enerzijds krijgt het publiek concreet te maken met een man die zich verscholen houdt in een container en een verhaal vertelt over een Molman die moeite heeft om zich aan te passen aan de maatschappij en die moed verzamelt om terug uit dat isolement te geraken. Anderzijds speelt de voorstelling met de vraag wat is echt en wat niet. Wij doen daar echter geen uitspraak over. Het publiek moet zelf beslissen wie Molman nu precies is. Ik hoop dat men zou kunnen geloven dat er zo iemand als de Molman bestaat.

M: We willen laten zien dat iedereen een aantal overlevingsstrategieën in zich heeft om de grote dingen in het leven aan te kunnen. "Onze" Molman probeert via zijn fantasie van zichzelf een held te maken om te worden tot iemand die ertoe doet. Een kind van 10 jaar zou kunnen geloven dat hij echt die held is. De volwassenen hebben wel door dat hij alles fantaseert.

Jullie voorstellingen zijn bijna altijd monologen waarin een eenzaat op iets aan het wachten is. Vanwaar komt die fascinatie?

J: Wij zijn altijd op zoek naar een manier om direct in contact te komen met het publiek en dan is de monoloog hiervoor de beste vorm.

M: Ik denk dat elke maker iedere keer een variatie op hetzelfde thema maakt. En bij ons is dat redelijk expliciet. De personages in onze voorstellingen zitten altijd in een soort impasse die doorbroken moet worden. Het voordeel van een personage dat wacht is, dat er vanuit die stilstand veel tijd en ruimte overblijft voor gedachten en verbeelding.

Jullie werken net als in *Huis* met acteur Ron van Lente.. Waarom hebben jullie voor hem gekozen?

J: Ron is een hele goede verteller is en hij durft een directe interactie met het publiek aan te gaan. Hij weet perfect de sfeer van de voorstelling aan te passen aan het publiek dat hij voor zich heeft, zonder daarbij de inhoud van de vertelling uit het oog te verliezen. Bovendien is hij zeer professioneel en weet hij een voorstelling, ook na het spelen van 350 voorstellingen (zoals bij *Huis*), nog fris en serieus te houden. We hebben daarom veel vertrouwen in hem.

M: In tegenstelling tot *Huis*, waarin hij iemand van ongeveer 90 jaar speelde, hoeft Ron nu niet in de huid van een ouder personage te kruipen. Hij speelt zijn eigen leeftijd en dat feit helpt hem om in het hier en nu te blijven.

J: Verder doet Ron alles wat je vraagt. Zo vroegen wij hem bij *Huis* of hij via een radslag over een tafel kon vallen om dan met zijn hoofd in het toilet te belanden en dat deed hij vervolgens. Voor *Molman* wilden we iemand die kon zwemmen en geen waterangst heeft.

Tomas Postema heeft de soundscape gemaakt. Hoe hebben jullie met hem samengewerkt?

M: Omdat wij van nature vaak teveel willen doen, proberen we de laatste jaren met steeds minder toch hetzelfde effect te bereiken. Tomas is een echte minimalist in zijn muziek en zuiver in zijn keuzes.. De kracht van Tomas is dat hij kan kleuren zonder dat hij gaat schilderen. Hij heeft voordat hij het script las, veel met ons gesproken over welke sfeer wij precies wilden. Op basis daarvan had hij enkele oefeningen gemaakt waar wij op konden reageren. Zo kon hij voor een stuk autonoom blijven werken.

J: De soundscape is zeer subtiel. De ene keer hoor je nauwelijks iets en de andere keer mogen de geluiden en de muziek dominant aanwezig zijn.

Hebben jullie met elkaar inmiddels een ideale samenwerkingsvorm gevonden?

M: We doen bijna alles samen. We bouwen samen iets op dat uit verschillende elementen bestaat en pas gedurende de rit vragen we ons af: wat is dit nu?

J: Het basisconcept groeit al pratend, nadenkend en zoekend. Op een gegeven moment liggen er zoveel dingen op tafel dat we moeten gaan ordenen. En terwijl we daarmee bezig zijn, begint Myriam te tekenen en begin ik alles in woorden te vatten en zo ontstaat er gestaag een structuur. Maar alles begint met onze gezamenlijke, intuïtieve vergaarbak.

Jullie kiezen in vormgeving niet voor de weg met de minste weerstand? Wat is de reden om toch iedere keer die uitdaging aan te gaan?

J: Het is noodzakelijk! Als je van een gewone publieksopstelling uitgaat, neemt een publiek toch op een gegeven moment een comfortabele houding aan om naar een voorstelling te kijken. Aangezien wij altijd op zoek zijn naar een direct contact met het publiek kunnen we niet anders dan het publiek uitdagen en hen op een andere manier bij de handeling te betrekken. We zijn niet op zoek naar een soort publieksparticipatie, maar we willen het publiek wel uit hun comfortabele situatie halen. Daarom maken we gebruik van onmogelijke constructies zodat een publiek deel kan uitmaken van de door ons gecreëerde werkelijkheid.

M: We willen in het geval van *Molman* graag een gevoel van diepte aan het publiek meegeven. Door het publiek via een smalle ladder de publieksruimte te laten binnenkomen, krijg je het gevoel dat je via een hoogte afdaalt in de wereld van Molman.

J: Het publiek willen we echt spanning of angst laten ervaren. Dus als iemand hoogtevrees heeft dan dagen we diegene uit om toch de ladder op te gaan. Uiteindelijk gaat de voorstelling daar ook over.

Hoe was jullie samenwerking met Het Filiaal theatermakers en hoe zijn zij bij dit project betrokken

J: Na de succesvolle locatievoorstelling *Huis*, die Schippers&VanGucht toentertijd in opdracht bij Het Filiaal theatermakers maakte, hadden we een gezamenlijke wens terug een mobiele theatervoorstelling te maken. Wij zijn weliswaar aan het professionaliseren, maar deze voorstelling is te complex om helemaal op onszelf te maken. Aangezien de vorige samenwerking zo goed verliep, zijn we voor *Molman* opnieuw met elkaar in zee gegaan.

M: Zij zijn eigenlijk op alle gebieden aanwezig. Alleen artistiek gezien en qua concept is dit wel meer ons product. We maken *Molman* een stuk zelfstandiger en Het Filiaal staat als coproducent in voor de educatieve, logistieke en inhoudelijke begeleiding.

J: Artistiek leidster Monique Corvers is een hele goede gesprekspartner. Wij vinden elkaar in een gemeenschappelijke noodzaak om een jong publiek serieus te nemen en om moeilijker thema's aan te snijden.

Voor welk publiek is de voorstelling bedoeld?

J: *Molman* speelt voor schoolpubliek (+ 10 jaar) en voor het reguliere theaterpubliek van zowel kinderen als volwassenen. De voorstelling wordt geboekt door festivals en door theaters (in zowel Nederland als Vlaanderen). We spelen op plekken waar ook *Huis* heeft gestaan. Door die voorstelling hebben we een serieus netwerk opgebouwd.

M: Alleen die container op zich heeft een groot attractie gehalte en trekt veel nieuwsgierigen. Iedereen wil weten wat erin gebeurt. Het is een vreemde eend in de wijk.

Jullie hebben al een korte inspeelreeks gehad. Hoe is die verlopen?

J: Los van enkele praktische zaken, die nog verholpen moeten worden, hebben we perfect aanvoeld hoe we de voorstelling nog beter kunnen maken met betrekking tot de interactie met het publiek. We hebben tijdens de try-outs ook verschillende publiekssamenstellingen gehad, waardoor we nu precies weten hoe we inhoudelijk en qua sfeer de voorstelling kunnen scherpstellen.

Hoe waren de reacties?

M: We merken dat het publiek meeleeft met het personage en dat men ontroerd is. Er zijn veel mensen die de acteur aan het eind een schouderklopje of een hand willen geven als bemoediging. De kinderen vinden alles heel spannend. Kinderen nemen het citaat: angst genereerd moed heel erg mee.

J: Wat voor een heel mooi compliment was, is dat iedere toeschouwer – zowel jong als oud - vond dat de voorstelling enkel en alleen geschikt was voor zijn of haar leeftijd en niet jonger. Dit is nu precies wat wij met deze voorstelling willen bereiken.